

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS HAJDUMEGYEI FÜGGETLENSÉGI PART HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Előfizetési árak:		Vidékre küldve:	
Helyben.	10 kor. — fill.	Egy evre	16 kor. — fill.
Egy evre	5	Fél evre	8 . . . . .
Fél evre	2	Negyed evre	4 . . . . .
Negyed evre	1	Egy nora	1 . . . . .
Egy nora	—	Egyesszám ára 4 fillér.	— . . . . .

Főszerkesztő: **BENEDEK JÁNOS.**

Felelős szerkesztő: **IFJ. MÓRICZ PÁL.**

Kiadók: **HOFFMANN és KRONOVITZ.**

Hirdetési díjak:

Hat hasabos petit sor 10 fillér. Nagyobb terjedelmű és többször megjelent hirdetések jutányosabban. — Apró hirdetés minden sor 4 fillér.

A Székelyföld.

A székely népnek immár ismert nyomorusága aggodalomba ejt minden jobb érzésű hazafit. Kivándorlása veszedelem az egész magyar nemzetre nézve, mert amint elhagyja őrtálló helyét, az idegen tolul nyomába. Már is néptelenedik egy-egy vidéke. Eddig még vigasztalt az a tudat, hogy a szomszéd Romániából visszatér a családi tűzhelyhez legnagyobb része a kivándorlóknak, de most hogy Amerikába is kimennek, félős, hogy nagyobb százalék fog végképpen elveszni a magyar hazára. Csak a tavaly kezdődött ez újabb vándorlás s már is 339 székely kivándorlóról számol a statisztika.

Mindenki abban a meggyőződésben élt eddig, hogy a székely jobban szereti hazáját, semhogy a messzi új világ részbe elmenne s a szokatlan hosszú tengeri utra rászánná magát. És ime megkezdődött az amerikai kivándorlás háromszázat meghaladó ép, erőteljes székely embernek a megmozdulásával. Tul Romániában is kezdődik ott élő székely véreink között az Amerikába vándorlás, ott a tehetősebb székely iparosok kelnek a kocstarcai kikötőben vándoruttra. Hogy ez az új népmozgalom nagyobb hullámokat fog verni s a közel jövőben megsokszorozódik a kivándorlók száma azzal immár tisztában lehetünk. Már is alispáni és polgármesteri hivatalok-

ban sűrűbben jelentkeznek az utlevélekért folyamodók.

Pedig a Székelyföld áldott hely. Idegen a ki látja elcsodálkozik, hogy lehet onnan elkiváncolni. Minden feltétele megvan a mi vonzó, mozgalmás élet elővarázsolására szükséges. Váltakozatos vidékei pazar látványosságot nyújtanak a szemnek, balsamos fenyves erdői mértföldekre terjednek, egész vármegyéket borítanak. A páratlan gyógyerejű, szénsavdus ásványvizek patakokban folynak el. Hegyeinek méhében kő, ércz, szén, só bőségben van. Hosszu urak fehérmárvánnyal vannak kavicsozva. Ritka természeti csodákban is bővelkedik. A szováti meleg sós tó, sósziplák, a gyilkos tó, Szent-Anna tó, kénbarlangok, mind sajátos remekei a természet alkotásának. Történelmi emlékek, rég mult idők maradványai sem ritkák, róluk csodás legendákat őriz a hagyomány.

Nagy oka kell, hogy legyen annak, hogy innen a napszám és cselébérért idegenben menjen a nép s ne térjenek vissza ezrei a kivándoroltaknak. Ezek között semmi esetre sem utolsó az a mostoha viszony, a mely a székely és a Királyhágóninnyi magyarság között fennáll. — Soha a magyarság e két faja között az érintkezés nem állandósult.

A székely idegen népektől körülzárva soha sem érezhette a magyar haza igazi nagyságát és erejét, ha a Székelyföld határait tullépi, köröskörül

idegen népekkel találkozik, a kik neki nem barátjai, támogatást semmiben nem nyújtanak. A nagyobb kulturális és forgalmi központoktól távol esik, kereskedelmi és forgalmi viszonyai magának a Székelyföldnek vasut híján s a keleti határ elzárása miatt ki nem fejlődhetek s azért mindama kincset, mikkel a természet pazarul megáldotta, jobbára parlagon hevernek.

Csak egy kis jóakarát kell a nagy magyar társadalom részéről, hogy itt a helyzet megváltozzék. Keresse föl, tanulmányozza és szeresse meg a Székelyföldet. Látogasson el fürdőire, népesítse be azokat, ott és ne a külföldön költse a pénzét. Álljon be a székelyföldi termékek fogyasztójának, mellőzze a külföldi ásványvizet és ipari terméket, ha megfelelő minőségűt a Székelyföldről is kaphat.

Nem alamizna kell a székelynek, azzal rajta segítve nincs, hanem felkarolása mindannak, a mit ez nyújthat. A mi a nagy magyar alföldnek hiányzik, az feltalálható a székelyföldön, de viszont ez szegény a kenyérben. — Egyenlítse ki e két magyarfaj amennyire teheti a szükségleteit itt a hazában.

Akkor boldogul a székely.

Ha a kölcsönös érintkezés állandósul, nemcsak a gazdasági javulás fog a Székelyföldön beállani, hanem a székely nemzeti érzésében is erősödni fog. Ez indította a székelytársaságokat arra, hogy a nagy magyar közönséget az

Hervadás.

Irtai és a Csokonai-kör szombati ülésén felolvasta: **Zivuska Andor.**

„Elviszi őszig!” — az orvos mondja,
De a beteg csak terveit fonja,
Ifjú leányka husz tavasz élte . . .
Durva csaiódás még soh'sem érte!

— Fölepül télig . . . mehet a bálba . . .
Abba a bálba valaki várja!
Valaki várja, — karjába zárja!
Annak a szívnek Ő a királya!

S majd ha az akácz újra kinyílik
Moh' lepte templom ajtaja nyílik . . .
Ő lép azon be lenge fehérbe . . .!

Rezdül a vén fa alkonyi szélbe . . .
Lehull az első sárga levélke . . .
Ép az ölébe . . . . .

Domokos Márton

debreczeni főbíró és kora. 1725—1764.

(Irtai és a Csokonai körben, ápr. 25-én felolvasta **Zoltai Lajos.**

Mélyen tisztelt közönség!

A mult hónap elején besenyei Széll Farkas ur, a Csokonai kör tiszteletbeli elnöke, kiváló történettudósunk vegyes tartalmu avatag, ócska könyvhözjutott. Némelyek nemadtak volna érte két fillért. Ő természetesen megtudta becsülni az értékét. A könyv végén két halotti prédikációt talált. Mindakettőt Domokos Márton másfél száz esztendővel ezelőtt élt debreczeni főbíró koporsója felett mondták el.

Mindjárt hivatott magához s ifju tüzzel olvasta fel előttem az egyik halotti beszéd alkalmaztató részét és azután így szólott hozzám: „Őcsém, április 3-án lesz e nagy emberünk halálának évfordulója. De ha nem is keresünk alkalomszerűséget, meg

érdemi Domokos, hogy az emléket felelevenítsed a debreczeni közönség előtt!”

Én kapva kaptam a biztató szón. Levéltárunkban felkutattam egy sereg adatot s így készült el ez a szerény dolgozat: „Domokos Márton debreczeni főbíró és kora.”

Illő, hogy a kegyeletes kezdésért és azért az igazán meleg érdeklődésért, melylyel Sz. F. ur e munkámat végig kísérte, neki e helyen is köszönetet mondjak.

Alighogy elfoglalta III. Károly a magyar trónt, megújultak a két protestáns egyház régi sebei. Hol a törvényesség színe alatt, hol nyílt erőszakkal, de mindegyre féktelenebb szenvedélyvel ismét folyt a recatholizálás. Az egész nemzet kimerült, elernyedtt a török elleni százados élet-halál harcban s amaz imént lezajlott nyolcz év alatt, mig a szabadságért hozott áldozatul tömérdek vért és életet.

Legtöbbet pedig a protestánsok veszi-

ország másik feléből a székelyföld látogatására meghívják. Mert, ismétlem, nemcsak arra van szükség, hogy ezzel is új jövedelmi források nyitassanak, hanem elsőbbségben arra, hogy az életküzdelemben immár kimerülő, székelyekben az önbizalom erősítették, hogy érezze a székely, hogy ebben az országban nem áll egyedül, de számíthat egy erősebb magyar társadalom testvéri szeretetére s mindenkori készséges támogatására.

A folyó év nyarán több iskola és uri társaság tervezi a Székelyföld meglátogatását. Jöjjenek mentől többen kedves és élvezetes kirándulásban lesz részük. A széke'társaságokba tömörült helyitársadalom szeretettel fogadja és kalaúzolja végig a Székelyföldön a kirándulókat. Alkalmuk lesz gyönyörködni a természet sok változatu szebbnél szebb alkotásaiban. A Maros, Olt és Küküllő forrásait láthatják s naponként egy-két kis fürdön tarthatnak kellemes pihenőt. Váltakozva találják a természetes és pazarul gazdag sós és borvíz fürdőket és más más gyógyhatású ásványvíz forrásokat, amiknek élvezése mind ingyen áll a kiránduló társaságok rendelkezésére.

Megláthatják — Marosvásárhelyt, Szászrégent, Borszéket, Tölgyesen a románia határt, Gyergyószentmiklóst, Csikszeredát, Szovátát, Parajdot, Szentdematót, Málnást, Sepsiszentgyörgyöt, Előpatakot, Brassót, a hétfalvi csángó községeket, esetleg Sinaiat a román király nyaralóját, Kolozsvárt és Gyulafehérvárt.

Utiprogrammot és tájékozást a székelytársaságok marosvásárhelyi irodája kívánatra mindenkinek küld.

tettek. Hiszen a kurucz ezerek kilenczted része belőlök telt ki. Azután pedig lassankint azt is elvették tőlük, amit a szatmári békekötés, talán már negyedikszor biztosított a számukra: templomaikat, iskoláikat, jogaikat, vallásuk szabad gyakorlatát.

Végre odáig jutottak, hogy mintha győzelmes eleik soha nem diktáltak volna békét Bécsben, Nikolsburgban és Linczen, vallásukkal együtt csak kegyelemből tűrte őket országában a király.

Az evangéliumi egyház pusztulásának e siralmas korszakában, a XVIII. század második és harmadik évtizedétől fogva nőtt Debreczen város jelentősége, tekintélye a derék nemzet, a még akkor is majd nem tulnyomóan protestáns vallású köznemesség és jobbágy osztály szemében. A város gazdasági és kulturális ereje, lakosságának nagy száma legalább egy ideig kincstári érdekből óvatosságra és mérsékletre inti Debreczennel szemben a kormány körültekintőbb vezetőit, amiben ezeknek, nem kisebb államférfi: Savoyai Eugén herceg főhadvezér mutatott 1703-ban, sőt később is jó példát. Hiszen teherhordó képesség tekintetében az ország egyetlen városa sem versenyezhet Debreczennel. A reá kivetett porták száma több mint Posonyé, négyszer annyi mint Pesté. Biharvármegye

Egy tanuló kivándorlása a vasuti kocsis és ellátási költségeket beleszámítva zsebpénzzel együtt 50 koronába, felnőttek 100 koronába kerül. Az egész ut 10 napot vesz igénybe.

Jöjjenek el mentől többen a székelyek közé, lássák élő szemmel a keleti Svájcot, bizonyára nyujt annyi érdekességet, mint a külföld hasonló divatos, reklámot nagyra nevelt vidéke s nekünk magyaroknak annál is többet, mert a magyar haza védelmenek dicső emlékei fűződnek minden rögéhez. Ha megkezdődik az ország nagyobb felének erre gravitálása s ezzel egyidejűleg a székely érdekek öntudatos felkarolása, új korszak nyílik itt meg, aminek jótékony kihatását egykor az egész magyar nemzet érezni fogja.

László Gyula.

A dogma és Kölcsey Hymnusza.

Irta: **Koncz Ákos.**

A napilapokban már többen hozzászóltak a pécsi püspök azon kijelentéséhez, hogy a katolikus egyházban azért nem énekel Kölcsey Hymnusát, mert dogma ellenes ezen sora: „Mebühöndte már e nép a multat s jövendőt.”

Előre bocsátom, hogy tisztelem minden vallás dogmáját. Tisztelem a pécsi püspököt is, mert dús jövedelméből sok fájdalmat enyhít, sok könnyet letöröl. Nagyrabecsülöm, mert igazi atyja a gondviselésére bízott híveknek, megáldva fényes tehetséggel és némesen érző lélekkel.

És éppen ezen kiváló szellemi tulajdonai lattára csodálkozom, hogy Kölcsey Hymnusának fentemlitett sorait dogma ellenesnek tartja, holott másrészt azt állítja,

összes adójának egy negyed részét ez az egy város hordozza vallain.

Az üldözött protestánsok pedig nem csak az ország legnépesebb és legvagyonosabb városát látják Debreczenben. Az ő egyházuknak is a legnagyobb, legbiztosabb erőssége.

Innen kapják mindazt a megbecsülhetetlen szellemi kincset, ami őket az elnyomatással szemben megedzi és ellenállásra bátorítja.

A magyarországi ref. gyülekezetekbe már csak az egyetlen kollegium, a debreczeni nevelhet leiki tanítókat, papokat és mestereket. S mikor szentesített törvények, fejedelmi eskü ellenére a kormány megfosztja jobb időkben kegyes alapítótól kapott birtokaitól, jövedelmeitől a kollegiumot: e városnak apái hitéhez rendületlenül ragaszkodó polgársága egy magában veszi fel az iskolatartás összes terheit. A város nyomdája kátéval, zsolttárral, különféle vallásos könyvekkel látja el a magyar kálvinista népet. A szent irás példányai országszerte igen megfoghatkozván, a Komáromi Csipkés féle bibliát részint aranyozott táblájú, francia kötésű, részint fehér pergament 4200 példányban, darabonként 3 frtjával Debreczen a saját költségén rendeli meg Campegius Vitringa híres hollandus nyomdásznál. Mint-

hogy a nemzet ivádságának minden sorát lelkében őrzi. A püspök ur mint magyar ember szivebe fogadja a nagy költő minden szavát, de mint püspök dogma ellenesnek gondolja és vallja a költő lelkének megnyilatkozását, és éppen ez okból nem enged, hogy templomában a Hymnusz hangjai megzendüljenek.

Né feledjük el, hogy a Hymnuszt nem aquinói sz. Tamás, a theologus írta, hanem Kölcsey a költő. Másrészt azonban annak a férfunak, kit kortársai szent embernek tartottak bizonyára eszeágában sem volt bármely vallás dogmáját megsérteni. Az ő ajkain a hazaszeretet termette meg a gyöngysorokat és a nemzeti érzés fakasztotta fel szívéből „a remény és kétségbeesés, az öröm és fájdalom szebbnél-szebb gondolatait. Senkinek sem jutott eszébe eddig azt állítani, hogy a Hymnusban dogma ellenes kifejezés van, mit bizonyít azon állításom, hogy igen sok székes egyházban hallottam ünnepi misék befejezésével a kóruson a Hymnuszt énekelni.

Hogy az ember vallási néző pontból nem bühöndheti meg a jövendőt — igaz. Mert a jövendőt még titok leple borítja és a jövő Isten kezében van. Elfogadom ezen dogmatikus tételt, de ugyanakkor kijelentem, hogy a költő soraiiban nem azt akarja kifejezni, hogy a magyart jövöben elkövetendő bünéért már nem érheti Isten ostora, hanem azt, hogy a multban átélt tengernyi szenvedése oly nagy, hogy még a jövő fogatkozásait is irgalmasabb szemekkel nézi el az Ur, mint más boldogabb népek botlásait. Hogy pedig a szent ember ezen sorokat maga is így értelmezte, mint vallásának buzgó követőjéről joggal tételezhetjük fel, nemcsak azért, mert nagy műveltségű férfi volt, hanem azért is, mivel az evangélikus református vallás sem tartja azt, hogy a jövöben elkövetendő bünök megbocsátatnak a mult vagy jelen érdemei folytán.

De mint korának legkiválóbb jogásza sem értelmezhetette szavait a neki tulajdonított értelemben. Kölcsey tudta, hogy el nem követett, vagy esetleg a jövöben elkövetendő bünökért a jelenben nem lehet bühöndni és

hogy pedig e biblia példányait királyi akarat ellenére is elkobozta a jezsuita hatalom, a város az új testamentum külön kiadásával igyekszik kielégíteni az Isten ígéje után szomjuzó lelkeket. 1.)

Nem csoda tehát, ha az elárvult, szegény magyar protestáns közvélemény e gyászos bus időben mint hajótörött ügyének mentő csolnakát, mint bevehetetlen erős végvárat tekintette az egy vallású gazdag Debreczent. E mentő csolnak kormányosa, a végbeli vitézek kapitánya pedig ugyan ki volt volna más, csak a város főbirája. Akinek hatalma és tekintélye egyformán nagy. A senatus élén a város önkormányzati jogainak legfőbb leteteményese; a polgárság szabadalmi, javai és kiváltságainak első öre; kormányzó, végrehajtó, élet-halál felett ítélő bíró egy személyben. E mellett egy lévén a város az egyházzal, az ekklesiának is világi feje, főgondviselője.

(Folyt. köv.)

1.) Az új testamentum ezen külön kiadására én csupán az 1742—1753. évbéli Jelentések jegyző könyvének (Protoc. Relationum) eme feljegyzéséből következtetek: „1746. Aug. 31. Tiszt. Kőrösi Mihály urnak resolvaltatik a mostan nyomtatott új testamentumból 30 exemplár azon Testamentum részének summariumának csinálásában tett fáradságának recognitiójául.”

Kardos László **Lakásberendezésekhez**
Csipke és Szövetfüggönyök. Szőnyegek, valódi Linoleumok, ágy és asztalterítők. Kalotaszegi és Székely varrottások.

DEBRECZEN, Kossuth-tér.

viszont úgy egyesek, mint a népek és nemzetek sem kerülhetik ki a Mindenható sujtó kezét a jövőben, ha vétkeznek. Nem, mert a bűn beszámítása nem valhatik felmentővé azért, mert talán a múltban sokat szenvedtünk.

Kölcesy abban a korban élt, midőn a nemzet lelke szükségét érezte annak, hogy Isten elé tárja hosszú szenvedését. És a magyar sziv imádsága elszalit a nagy költő ajkairól. Megtanulta azt mindenki. Énekelte, imadkozta, szívébe zárta agg és gyermek, református és katolikus, luteranus és zsidó. De nem jutott eszébe senkinek eddig, hogy a magyar szép zivataros századait epanaszoló hymuszban olyat keressen, ami bármely vallás dogmájával ellenkeznék.

Es mivel sem intenciója nem lehetett a költőnek ellentétbe jönni még a poetica licentia felhasználásával sem bármely felekezet dogmájával, de meg mivel az én és igen sokak nézete szerint nincs is azon sokrokban semmi dogma ellenes, Kölcsey Hymusza helyet foglalhat a templomokban is. Azt sem oszthatom, hogy javítsuk ki Kölcsey Hymuszát, hogy ezen korrektura révén bejuthasson a katolikus templomokba. Kár volna elrontani egy remekművet. Sőt bűn számba menő kegyeletlenség volna. Irjanak az arra hivatott poeták egy királyhymuszt, de ne nyuljanak a nemzet imádságához, melynek minden sora az istenimádás és honszerelem kettős érzéséből fakadt . . .

Törvénytelenység.

Akármire jut az ország,
— A jó Isten birja sorsát, —
Azért még szó se essék.
Ha magunkkal mi teszszük meg:
Ahogy főzzük, úgy eszszük meg,
Ez nem törvénytelenység!

Hanem hogy a magyar népet
— Negyszázados csuf történet! —
Birkanyájnak tekintsek
S fölségesen mig lenézik:
Kihaszalják es kiélik,
Ez a törvénytelenység!

Hogy e nemzet dicsőségét,
Hitét, vágyát, reménységét
Épp azok kinevessék:
Kikért mi az ingünket is,
Odaadjuk vérünket is,
Ez a törvénytelenység!

Hogy egy népet — akkor gyászban —
A tulajdon otthonában
A nyelvéből kivessék;
S odaadják rongy idegennek
A legisleggyűlöltebbnek:
Ez a törvénytelenység!

Hol egy kardunk, egy fegyverünk,
Amelylyel mink rendelkezünk,
Ha egyszer sorja esnék? . . .
Ez a szörnyű sorscsapása,
Ez a törvénytelenység!!

Szabolcska Mihály.

NAPI HIREK.

Debreczen Rákóczi ünnepe.

Megemlékeztünk már arról, hogy Debreczen város közönsége a tanács kezdeményezésére nagy fényvel fogja megünnepelni Rákóczi dicső korszaka hajnalhasadásának kétszázados évfordulóját. Május hónap 22-én

lesz az ünnep, ama történelmi nevezetességű napon, a melyen először bontották ki a szabadságharc lobogóit. Egyforma lelkesedéssel fogja ezt a napot ünnepelni Debreczen minden társadalmi osztálya, élén Debreczen város hatóságával. Az ünnep rendezésére a városi közgyűlés által kiküldött bizottság Puky Gyuly főispán elnökle alatt ülést tartott, a melyen jelen voltak Kovács József polgármester, Vecsey Imre főjegyző, Wolaffka Nándor dr., Kiss Albert, Dobieczy Sándor, Diesöfi József, Szentkirályi Tivadar, Debreczeni Jenő, Szabó Kálmán kamarai elnök, L. Nagy Bálint, Jobbágy Imre, Szilágyi Imre, Gulyás István, dr. Horváth István, Kemény Mór, Burger Péter dr. Kardos László, Nagy Lajos dr., Kovács Gabor dr. A bizottság elhatározta, hogy a május 22-iki ünnep isteni tisztelettel veszi kezdetét. Ünnepi isteni tisztelet lesz pedig az ev. ref. nagytemplomban reggel 8 órakor, a róm. kath. templomban d. e. 10 órakor.

Ezután Debreczen város törvényhatósági bizottsága diszgyűlést tart.

A diszgyűlés műsora a következő lenne:

1. Elnöki megnyitó tartja Puky Gyula főispán.

2. Ünnepi beszéd, elmondja Thaly Kálmán Debreczen város I. kerületének országos képviselője.

3. Ezután Kovács József polgármester javaslatára Thaly Kálmánt diszpolgárrá választja Debreczen város közönsége.

4. Végül Szabó Kálmán keresk. és igarkemarai elnök indírványozni fogja, hogy II. Rákóczi Ferencz idegen földön nyugvó porrészeinek hazaszállítására tárgyában indítsanak mozgalmat s e célra Debreczen városa is szavazzon meg 2000 koronát.

Ez főbb vonalaiban a Rákóczi ünnep műsora, a részletek kidolgozására Puky Gyula főispán elnökle alatt bizottságot küldött ki az ülés, melynek tagjai lettek: Wolaffka Nándor dr., Kiss Albert, Dobieczy Sándor, Nagy Lajos dr. Gulyás István dr. és Horváth István.

A „Tiszavidéki Hitelszövetkezet Köteleké”-nek megalakulása.

A Debr. Első Takarékpénztár tanácskozó termében f. hó 26-án érdekes alakuló gyűlés folyt le. A Debr. Első Takarékpénztár ujonnan módosított alapszabályába a szövetkezeti ügy támogatását, új szövetkezetek alakítását vette föl. Ebből folyólag a Takarékpénztár a vele szerves kapcsolatba lépett nagyobb helybeli és vidéki szövetkezetekből megalakította a Tiszavidéki Hitelszövetkezetek kötelekét, melyeknek a Debreczeni Első Takarékpénztár szolgál „Központul”. A „Központ” célja, hogy a kapcsolatba lépő hitelszövetkezetek jogos hiteligényeit kielégítse, azoknak érdeklőzőség be vonásával, ellenőrzésével és vezetésével a szövetkezeti eszme egészséges fejlődését előmozdítsa. Az alakuló gyűlésen részt vettek: a Debr. Első Takarékpénztár kiküldöttei, a szövetkezetek részéről a Debr. Köicsönös Segélyző Egylet, a miskolczi, nyiregyházi, nádudvari, hajdudorogi, tiszalöki, tiszafüredi, máramarosszigeti, nagykállói szö-

vetkezetek. Három szövetkezet kimentette távolmaradását. A kötelek elnöke Szabó Kálmán, elnöke Dr. Szantó Sámuel, titkár Lovász János. A választmányba még beválasztottak: Márton Imre, Simonffy Emil a Takarékpénztár részéről, Zádor Lajos (a Debr. Köics. Segélyző Egylet) Kovács Gyöző (Nyiregyháza) Hidvéghy Benő (Miskolcz) Dr. Harsányi Sándor (Tiszalök) Révész Mihály (H.-Dorog).

Szerkesztő változás a Független Magyarországnál.

A „Független Magyarország” alapítója és szerkesztője, Dienes Márton megvált a nevezett hazafias lap társunktól. — Meleg hangon ajánlja továbbra is a lapot, melynek felelős szerkesztője Loránt Dezső fővárosi ösmert hírlapíró lett, a ki a mult képviselő választás alkalmával az ugrai kerületben, Tisza Pista ellen vívott küzdelmes harcöt. Érdekes melléklete lesz a lap társnak a „Diak élet” című melléklet, melyet az egyetemi ifjuság tollforgatói szerkesztenek független szellemben és meggyözödéssel.

Meghívás.

A debreczeni ev. ref. egyház árvaügyi bizottsága 1903. év április hó 30-án d. u. 5 órakor az egyház tanácstermében ülést tart.

A rabsegélyző egylet

tegnapelött, vasárnap d. e. 11 órakor tartotta második évi rendes közgyűlést dr. Szücs Miklós törvényszéki elnök vezetése mellett a városház nagytanácstermében. Elnök igen szép megnyitó beszéde után Csiky Lajos egyleti titkár terjesztette elő részletes, az egylet életének minden legkisebb mozzanatára is kiterjeszkedő jelentését, melyből megtudtuk, hogy az egylet a mult évben az Igazságügyminiszterium 4000 korona államsegélyben részesítette, hogy az egylet tagjainak teljes létszáma 186, több mint tavaly volt; van az egyletnek 3057 kor. 67 fillér vagyona a felállítandó rabmenház alapjára; van el nem költött vagyona 1390 korona, 906 kor. 59 fillérje pedig, mint segélyezésre nyújtható összeg megát a következő egyleti évre. Segélyezésekre kiadatott az elmúlt évben 586 kor. 80 fillér. Az elnöki állásról visszalépett Simonffy Imre helyére Kovács József polgármester, pénztárnokká a lemondott Benyáts Emil helyére Szepessy Károly fogházfelügyelő, a számvizsgáló bizottság egy helyére Konrad Sámuel ügyvéd, s végre egy megüresedett bizottsági tagsági helyre Simonffy Imre választották meg. A titkár néhány indírványának elfogadása után elhatározta, a közgyűlés, hogy a közgyűlés jegyzőkönyvét, a különböző jelentéseket, a tagok létszámáról való kimutatása stb. az idén is önálló füzetben, mint évi jelentést kiadja.

Halálozás.

Mély fájdalomtól megtört szívvvel tudatjuk felejthetetlen jó férjem, legjobb testvérünk, sógorunk és nagybátyánk nekai Polgár Kovács Józsefnek folyó hó 27-én, déli 12 órakor, életének 70-ik, boldogházasságának 40-ik évében, hosszas, de különösen 5 heti súlyos szenvedés után bekövetkezett gyászos elhunytát. Kedves hallottunk földi részei folyó évi április hó 29-én, délután 3 órakor fognak vigkedvü mihály-utca 43. számú saját hazunktól a Kossuth-utcai templomban tartandó rövid ima után, a Kossuth-utcai temetőbe örök nyugalomra helyeztetni. Mely végtisztességtételre rokonainkat, ösme-

Cserépkálya tisztítás
felállítás és átrakás

eszközölhető

Bészler és Dávid vaskereskedőknél
Piacz-u. 7 sz. Vecsey-ház.
Takaréktüzhely (Sparherd) nagy raktár.

rőseinket és a fájdalomunkban osztozókat bánatos szívvel meghívjuk, Debreczen, 1903. április 28-án. Bánatos özvegye: Kovács Józsefné, Huszár Erzsébet. Testvérei: Kovács Lajos, nejével Pósalaky Zsuzsánnával és gyermekeivel Kovács Eszter, özv. Ökrös Sándorné gyermekeivel. Kovács Julianna, férjével Kolláth Inrével. Sógornők és sógorok: özv. Huszár Jozsefné, Somossy Sára gyermekeivel, özv. Huszár Mihályné Gyulay Julánna gyermekeivel. Huszár Károly nejével Czenger Amáliával és gyermekeivel. Béke poraira!

A szombati Vörösmarti emlék áthelyezése.

A Gsokonai kör s az ev. ref. egyház küldöttei tegnap délután közös értekezletre gyűltek össze az emlékkertben, a Szombati-Vörösmarti emlék áthelyezése ügyében névszerint Kiss Albert, Dicsöffy József, Balogh Ferenc az egyház, Komlóssy Arthur, Lengyel Zoltán és Kardos Albert, a Csongrádi kör részéről. A kiküldöttek megegyeztek abban, hogy az emlék nem maradhat mai helyén és hogy legalkalmasabb volna a kert tulsó oldalára, a gályarabok emlékével egy vonalban felállítani. A kiküldöttek azonban kívánatosnak tartják, hogy az emlék az áthelyezés alkalmával magasabb alapzatra kerüljön, sőt felmerült az az eszme is, vajjon nem volna-e lehetséges a különben is zömök emléket magát is magasabbá és így karcsubbá tenni. Az új alapzat, az emlék köré készitendő vasraes tervrajzának és költségvetésének elkészítésére a bizottság Aczél Géza főmérnököt, illetve a városi mérnöki hivatalt kéri föl; azután haladék nélkül megtörténhetik az áthelyezés, amivel nemcsak a Szombati-Vörösmarti-emlék, hanem az egész kert is sokat nyerne.

A nagyerdei hidegvizgyógyintézet.

A nagyerdei hidegvizgyógyintézet folyó hó 30-án megnyílik. Ezen közszükségletet pótló hygienicus a modern orvostudomány-legujabb eszközeivel felszerelt intézet már a múlt évben is áldásos működést fejtett ki. Felhívjuk a közönség figyelmét ezen közhasznú intézetre annál is inkább mert szükségtelen a messze távolban drága pénzen keresni azt a mit idehaza is megtalálhatnak. — Értekezni Dr. Balkányi Ede orvosnál Csapó-utca 4. szám alatt vagy a fürdő telepen.

A debreczeni kereskedő ifjak Társulatának közgyűlése.

A Kereskedő ifjak társulata tegnap déltán tartotta meg rendes évi közgyűlését soha nem tapasztalt nagy érdeklődéssel a társulat hivatalos helyiségében. Sesztina Jenő elnök üdvözölte a megjelent tagokat szép beszéde közepette határozatképesnek mondta ki a közgyűlést és megnyitottak nyilvánította. A titkári jelentés volt a tárgysorozat első pontja, melyet a közgyűlés tudomásul vett az előterjesztett jelentései és számadásaival együtt. Dr. Ábrahám Dezső

buzgóbb működésre s a társulat fejlesztésére kéri tagtársait. Sesztina Jenő elnök úgy a maga, mint a Tisztikar nevében megköszönte a bizalmát és mandátumát a közgyűlés rendelkezésére bocsajtotta. Következett a közgyűlés legfontosabb része: a tisztujtás, mely Somossy László korelnökségével folyt le. Megválasztottak: elnökké Sesztina Jenő, alelnök Bárdos Géza, jogtanácsos dr. Ábrahám Dezső, titkár Barra Gyula, első jegyző Groskó György, másodjegyző Schön Arthur, pénztárnok Hochfelder Jakab, első könyvtárnok: Kubinyi Béla, másodkönyvtárnok Szabó József. Választmányi tagok lettek: Somossy László, Donogán István, Tóth Kálmán, Csáthy Ferenc, Nádudvary Lajos, Erdélyi István, Kenézy Gyula Fleischer Frigyes, Sámmer Márton, Bányász Dezső, Szépe Lajos, Gosner Kálmán, Csillag Arthur, Müller Győző, Uray Vilmos, Thaisz Arthur, Kovács Gábor, Fekete Miklós. Póttagokká: Fazekas Endre, Prochanka Lajos, Aszlányi János, Szabó János, Zengevald Gyula, Bányász Miksa. A tisztujtás megajtése után a közgyűlés ügyek megbeszélésével véget ért.

A tankötelesek összeírása.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter minden évben elrendeli a tankötelesek összeírását. Olah Károly tanácsnok ez ügyben ma tett előterjesztést a tanácsnak, mely elrendelte a tankötelesek összeírását. Az összeírást július hó 15-ig be kell fejezni. Az összeírást a kerületi kapitányságok teljesítik.

Ifjúsági gyűlés a főiskolában.

A főiskola akadémiai ifjuságát ifjusági nagygyűlésre hívta össze ma délutánra Görömbey Péter senior. A gyűlés tárgyai: a Rákóczi ünnep, az egységes diáksapka ügye, esetleges indítványok.

Sajátságos párbaj.

Büd-Szent-Mihályról értesitenek bennünket: Különös és szomorú végű párbaj folyt le vasárnap a Debreczen-nánási vasuti vonalon. Itt utaztak egy fülkében Sz. L. nyomdász és T. L. maturandus, meg az utóbbinak egy diáktársa. Sz. L. és T. L. összeszólalkozás folytán azonnali párbajra határozták el magukat, mit rögtön végre is hajtottak. T. L. diáktársa volt mindkét félnek a segédje, kik zsebkésükkel rohantak egymásnak. Rövid tusa után Sz. L. czomblyán megsebesült. A párbajozók megijedtek, meghúzták a vészféket, azonban eredménytelenül, a vonat tovább haladt. Egész Dorogig bajlódtak a vér ellállításával míg végre itt orvos segélyben részesült a sebesült. A seb veszélyes, mert a két eret metszet a hegye pedig bele tört a csontba megsérült Sz. L.-nek három tagu családja van.

Lázongó falu.

Kétegyházáról írják: A szoczialisták részére itt két ember gyűjtést akart rendezni,

amit azonban a jegyző és a bíró betiltott. Minthogy a gyűjtők ellene szegültek a tilalomnak letartóztatták őket. Erre a szoczialisták két főembere a bírót megverte és a lakosság is fenyegető magatartást kezdett tanusítani, úgy hogy az esetről értesített csabai főszolgabíró csendőröket és katonaságot rendelt ki az izgatottság elfojtására.

Harcz egy gyermek körül.

Dr. Kálmán Arthur mintegy másfél évvel ezelőtt válópórt indított a felesége, született Freund Julia ellen. A válópór még ma sincs végleg elintézve, de a hazasfélek között azóta állandóan folyt a harc a házasságnkból származott két gyermek, a hét éves László és az ötéves Magdaért. — Az árvaszék meg márciusban meghozta elsőfoku ítéletet s a fiut az apának, a kis leányt az édesanyjának ítélte oda. A főváros közigazgatási bizottságának gyámhatósága ezt az ítéletet megváltoztatta s a törvényszéknek a válópórban hozott ítélet alapján úgy a fiut, mint a leányt az apa gondozására bizta s ezt az ítéletet a belügyminiszter is jóváhagyta. Ezen az alapon a budapesti árvaszék április 24 ikén elrendelte a gyermekeknek az anyától való elvételét, szükség esetén karhatalommal is. Április 24-én délután dr. Kálmán Arthur a hatóság kiküldöttjeivel megjelent feleségének a lakásán, az azonban nem volt otthon, mert Abbáziába utazott, a hova hangversenyezni ment. Így ügyvédje adta át a két kis gyermeket az apának, aki azokat Erzsébet-körút 21. szám alatt levő lakására vitte. Kálmánét komornája értesítette a gyermekek sorsáról s az asszony tegnap este érkezett meg. — Egyenesen dr. Kálmán lakására hajtatott, aki nem volt otthon s a lakás ablakait, ajtajait betörve, a két gyermeket magával vitte. Dr. Kálmánt, aki egy közeli étteremben vacsorázott, értesítették a történetről, mire kocsiba ült s a felesége után hajtatott. Még az Erzsébet körúton utólérte s heves szóváltás közben megállította kocsiját. Az így támadt nagy lármára a közönség is figyelmes lett s több száz főre menő néptömeg gyűlt egybe a házastársak körül. A kínos incidensnek a rendőrség vetett véget. A gyermekeket kocsin a főkapitányságrg vittek, a hol Zlinszky rendőrtanácsos éjjeli inspekcziós kihallgatta a szülőket, jegyzőkönyvet vett fel velük s az árvaszék végzése alapján a két kis gyermeket kiadta az apának.

Humánus végrehajtás

A pénzügyminiszter humánus rendeltéről zengedeznek dicsően a lapok. Kiemelik a rendeletből, hogy lám, mily jólékü a miniszter, meghagyta hogy az ingatlanokat ne árverezék el adóba, hogy a népszolgáltatási képességét kimélik, stb. No és ha nem kimélné az adóalapot. De a kimélet csak az ingatlanra szól, ha az ingóságra ám nem. Tehát a vegrehejtő ezután is kihuzza az utolsó párnát is a vajudó asszony feje alól. Ez azután humánus eljárás!

Postarablás.

Néhány hét eítt történt, hogy Máramarosban a Husztból Dolhára induló postakocsit kirabolták. A tetteseket nem lehetett

Naponta

érkeznek

ujdonságok

MENTZE HENRIK ujdonságok áruházába

Piacz- és Szent-Anna-utca sarkán.

A hol a nagyérdemű vevő közönség kényelmére, bárki a legolcsóbb szabott árak mellett szeretheti be szükségletét, — u. m.: angol papírok, szivar és cigaretta szipkák, sétapálcák, finom bőrárak, pénz, szivar és cigaretta tárczák, sport és gyermek játékszerek: **football labdák, teniszhajók, labdák; valamint teljes tennis felszerelések**; finom aczél és késárak, ollók, zsebkésék, boretvák és Lorotváló készülékek, háztartási különlegességek, alkalmi ajándékok, fésűk, kefék, illatszerek, és mindenféle pipere kellékeket.

kézrekeríteni. Most, mint Máramaros-Szigetről jelentik táviratilag, megint postarablás történt azon a vidéken. A Terebes-Patakról Petrovára induló postakocsit fosztották ki. Az elrabolt pénzeszsákban 20,000 korona volt. A nyomozás folyik, de a gonosztevőket még eddig nem sikerült kézrekeríteni.

Csizmadiák termelőszövetkezete.

A debreczeni csizmadiák népes értekezletet tartottak az ipartestület disztermében. A gyűlés elhatározta, hogy a csizmadia mesterek termelő- és raktárszövetkezetet létesítsenek. Közös műhelyben, gépekkel fognak dolgozni és az elkészített csizmákat egyenlő áron adják el. A szövetkezet a rendes szövetkezetek mintájára létesül s tagjai rendes osztalékot kapnak.

Életunt leány.

Csalódott és azt hitte, nem tudja elviselni szerencsétlenségét. Antal Máriának hívják, Moórott született, most volt 24 éves. Tegnapelőtt elment a batyjától, Antal Imre szabótól s bucsuzóul ezt a levelet küldte: Olvasd el holnap az újságokat, meglátod mi lett velem. Valószínű hogy kárt tett magában, Az alacsony, zömök termetű, barna haju haju, kékszemű leányt mindenfelé keresik.

A jövő hét és hónap időjárása.

A Meteor a jövő heti és május havi időjárásról a következőket mondja: A 20-iki csomópontot követőleg az idő enyhébbé, alandóbbá vált, a 23-iki csomópont okozott ugyan rövid változást, amidőn egy kisebb folt is át fordult a napon, magával hozva az enyhületet is, amit légkörünk is megérezett, mert a 23-24-iki eső is mér enyhébb-jellegű volt, havat sem hozott sehol sem. Április hónap még hátralévő csomópontjai 27-28, és 30-ra esnek, a melyek közül a 27-28. enyhébb jellegűek csak a 30-ikinek van hidegebb befolyása, de miután a jelenlegi folt még csak május hó 6-án fordul át tőlünk, így, ha ez a még hátralévő három csomópont befolyása alatt tönkre nem megy, fagytól a 30-iki csomópont hatása alatt sincs mit tartanunk, tönkrementetele és új foltok nem jelentkezése folytán azonban ez már igen valószínű. — Május hó csomópontjai a következő napokra esnek: 1-4-6-7-11-17-18-19-20-21-25-27-30., amelyek igen sűrűen futnak — egymásután, alig hagyva közeget egymás között, nagyobb köz a 11-17-iki közt van, de ide esnek a fagyos szentek, akik csillagászati csomópontok nélkül is eléggé zavarják az időjárást. Jellegre nézve a 18-iki hideg, fagyos jellegű, a többi azonban inkább enyhe; esős, csapadékos a 21-iki. A nagy szám azonban csak változatossá teszi az időjárást májusban, aminek folytán a nagyobb meleg kifejlődése akadályozva van, kivéve, ha nagyobb mennyiségű foltok, vagyis erősebb és gyakoribb kitörések jönnek elő a napon, amely jeleket azonban előre vizsgálni lehet. A változatosság széllel és esővel jár, így május hava inkább hűvös és csapadékos átlagos jelleggel bír. — A fagyos szentekre csomópont nem esik, így akkor fagytól nem igen tarthatunk, legfeljebb csak változatos időt hozhatnak, de ezeket követőleg a 18-iki más erősebb hideg jellegű, amely így veszélyt is rejt magában, a fagyot illetőleg. Egy kitörés enyhítheti vagy eltolhatja azt, de azért hatása ily enyhült formában is vagy később 7-13 nappal érezhető leend. Erős jellegű csomópontok: 7-11-18-21-re esnek, amelyek a napkitörések által azonban módosíthatók.

Megtagadott orvosi segítség.

Pozsonyból jelentik ezt: Az idevaló Stollwerk-féle csokoládégyár egyik munkásának a balkezéről egy gép a négy ujját teljesen lemetszette. Elment a pozsonyi országos kórházba, hogy felvegyék, de a kórház főigazgatója megtagadta az első segítséget, bár a gyár képviselője kijelentette, hogy a gyár fogja fedezni a gyógyítás költségeit. A munkást a kerületi betegsegítő-pénztár rendelő szobájába kellett vinni, — ahol vére vesztése miatt összerongyolt. Mivel attól tartottak, hogy a munkás sebe elüszkösödik, az egész kezét amputálták a rendelő szobában. A betegsegítő-pénztár elnöke a belügyminiszternél följelentette az országos kórház főigazgatóját. A pozsonyi munkások a kiket az eset nagyon felizgatott, monstre tiltakozó gyűlést akarnak tartani a pozsonyi kórház ellen.

A Turul fölszállása.

A Magyar aéro-klub léghajója, a Turul amelynek utasai tudvalevőleg az április elején történt fölszállásnál szerencsétlenül jártak. május 1-én délelőtt tíz órakor megint föl fog szállani. A Turult ezuttal Král Sándor főhadnagy, a klub másodkapitánya fogja vezetni s vele fölszállnak még ifj. Tolnay Lajos, Kosztká Emil dr. és Vojnich Oszkár.

Árverés a vasutnál.

A vasuti kocsikban állomási helyiségekben elhanyagolt tárgyak u. m. bőröndök, táskák, kalapok, esernyők, botok, ruha és fehérneműek stb. Debreczen állomás podgyászfelvételi helyiségében 1903. évi április hó 21-én délután 2 órakor kezdődő nyilvános árverésen elfognak adatni. — A befolyó összeg a helybeli szegény-alap javára fordítatik.

Rózsa Lajos

első legnagyobb női és gyermek felöltő áruháza Debreczenben értesíti a t. hölgyközönséget, hogy az előkelő urhölgyvilág részére a legmodernebb tavaszi felöltő és kalap különlegességei rendkívül nagy választékban meglepő olcsó áron árusíttatnak.

Nyilatkozat.

A szolvai ásványvíz kitűnő hatásáról meggyőződést szereztem és nem fogom elmulasztani annak terjesztését. Dr. Pápai Henrik, Ujpest.

A szolvai ásványvíz kitűnő üdítő ital. A savanykás kerti borokkal vegyítve rendkívül kellemes.

SZINHÁZ.

Műsor:

Kedden: Nebántsvirág.
Szerdán: Egy szegény ifju története.
Csütörtökön: Bob herczeg.
Pénteken: Bob herczeg.
Szombaton: Lady Windermere le-gyezője. Szimfonia.
Vasárnap délután: Doktor ur. Bohózat
Este: Szegény Jonathán. Operette.

A Bajusz.

(Pálmay Ika harmadik vendéjátéka.)

A Bajuszban harmadszor lépett a debreczeni közönség elé Pálmay Ika. Természetesen ismét tökéletesen zsufolt ház előtt. Mintha nem is a színi évad legvégén, hanem annak kellős közepén volnánk, a közönség úgy tódul a felemelt helyárak mellett is a Pálmay-estekre.

Lelkes ünneplésben volt része tegnap

este is, mikor a Stolcenburg Mathilda szerepében énekszamaival, főleg a második felvonás betéjével, és csapongóan vidám, de azért mindig finoman jellemző játékaival ragadta bámulatra közönségünket.

A többi szerepek a régi kezekben voltak. Az előadás eléggé frissen perdült. Kremer és Iványi, akinek tüzes magyar tánczat megújrázták, de a többiek is jó kedvvel, tőlük telhetőleg a legjobban játszottak.

Ma a Nebántsvirágban lép föl Pálmay Ika. Denise szerepében fogja kifejezni egész játék-udását.

Színházi konfliktus Kassán.

Budapesten mindenfelé azt a hírt terjesztették, hogy Komjáthy János, a kassai színház jelenlegi igazgatója bérbevette a király-utcai volt Rémi mulatót, hogy ott színelőadásokat rendezzen. Tervebe van véve, hogy a színházban a berlini „Schall und Rauch“ mintájára szivarozni és étkezni is lehet majd. Az új vállalat megnyitása október elsején lenne. Hogy a hír mennyiben komoly, nem tudjuk, de annál érdekesebb az ok, amely Komjáthyt olyan vidéki kerület elhagyására kényszeríti, amilyen Kassa városa. A színházigazgató és a város között ugyanis erős összeköttetés történt, amelynek során nagyon kedvezőten hangulat támadt Kassán Komjáthy ellen. Az általános elégedetlenségtől eltekintve két dolog okozta Komjáthy bukását: a Rákóczi-szezon és a brünni cseh operatársulat ügye. A Rákóczi-bizottság ugyanis felszólította őt, tartson a Rákóczi-kiállítás idején Kassán színelőadásokat. Komjáthy gondolkodási időt kért s ezalatt a város színházi bizottságánál kizárólagos engedélyt kért a színház nyáron való használatára. A színházi bizottság nem is sejtve, milyen tárgyalásban van a direktor a Rákóczi-bizottsággal, megadta az engedelmet. Eszerint tehát Komjáthyé volt a színház egész nyáron a s e joga alapján Komjáthy csak úgy volt hajlandó játszani a kassai színházban, ha a Rákóczi-bizottság neki a bevételeket garantálja. A bizottságot a színházigazgatónak nemcsak ez a feltétele, hanem elsősorban az, hogy a színházat a bizottság tudtan kívül a maga számára akarta lefoglalni, felhárította. Gróf Zichy Jenő védnökkel az élen azonnal eljár Pécshy Zsigmond főszéknél, aki a színházi bizottságot azonnal rendkívüli ülésre hívta össze. Ezen az ülésen, miután Komjáthy eljárását a Rákóczi-kiállítás érdekében szemben megvilágította, az előbbi ülés határozatát visszavonták s nem adták meg a színházban való kizárólagos előadási jogot neki. Egyben pedig megtiltották, hogy a brünni cseh operatársulat, a melynek vendéjátékát azzal hirdették, hogy „a társulat Moszkvába utaztában minden szláv városban, tehát Kassán is megáll“, a kassai Nemzeti Színházban vendégszerepeljen. A nemzetiségi izü reklám mellett megakadályozza ezt a színházi szabályrendelet, amely az idegennyelvűséget csak egy-egy kiváló vendégművész szereplése esetén engedi meg. Mindezek után Komjáthy kérvényt adott be, a melyben szerződésének felbontását kéri. A kérelmet Kassa, mint halljuk, teljesíteni fogja.

Kiss Irén.

A jelesen szerkesztett Szeged és Vidéke lapjainkból érdekes tárcza közleményt olvasunk a debreczeni származású kedvelt művésznőről, ki művészetével meghódította a szegedi közönséget is. Legjobb bizonyosság ezen rokonszenv mellett a következő tárczacikkely:

„Chaucer, a középkor vidám és regényes angol írója, finom és szinte modern verse a Madame Englantine. A kisasszony apáca, aki urihölgy léte sokat ad az ilendőségre és a finom modorra. Ma sem lehet jobb képet találni a szenvelgésekre, mint ennél az írónál. Gyönyörködve szemléljük az illatszeres kecskeskedést, a keresett modort, a pajkossággal vegyes begyeskedést, a félig világi, félig kolostori mosolyt. Érez zük a nőesség lágy illatát, de az elmulás borús fuvalmát is. Ez a vers vén leány poézise, meg az anyósé. S Kiss Irén, a szegedi színház kitűnő művésznője, a vén leány és az anyós színésze. Még pedig, kétségtelesen kiváló, finom és sokoldalú művésze, akire büszke lehet a színház és a közönség. Vén leány? Anyós? Minő csuf két szó ez. Rut, kiállhatatlan, ellenszenves, Éppen nem tartjuk rokonszenvesnek ezt a két fogalmat. S Kiss Irénben megszeretjük mindkettőt. az emberi nemnek mindkét legfecsegőbb fajtáját. Ha Kiss Irén játsza őket, a kiállhatatlanságot a legszebb emberi tulajdonságnak kezdjük tekinteni és a fecsegést leginkább illedelmes társalgási módnak tartani.

Milyen izléstelenül tud öltözködni ez a művésznő! Micsoda papagalyszerű változata az öltözködésnek a ruhája. Végtelen izlés van ebben az izléstelenségben. Hü-ég, realizmus és színpadi verizmus az a változatosan színes öltözködési mód, amellyel különleg jellemez a művésznő. Am jellemez a szavával is. Számtalan árnyalatu a beszéde. Másképp beszél a kisasszony, másképp az anyósa és másképp a nagymamája és másképp a nagynénije. Mindezek az asszonyi fajták igen változatosak és változatos módon tudja őket színészkedni Kiss Irén, ez a nagytehetségű alakváltó művésznő. A reflexió nála egészen kibontakozik, fecsegéseiben gondolkodás van. Nem könnyű és folyékony rögtönzés az előadásbeli árnyalat nála, hanem a jellembeli részleteknek a hang, a beszéd által való összekötése.

Mindegyik alakítása kép, amelyben az ellentétek föl vannak használva, a helyzetek ki vannak választva és az egész jellem ki van számítva. Az egész játék duzzad az élettől és láttára — a világos, jellemző és gyönyörű előadásbeli kép előtt — csudáljuk a művészetet. Aki így tud beszélni és jellemezni, annak nem színiskolai, hanem egyéni a tehetsége, annak nem betanult, hanem egyéni és gyakorlati fogalma van az emberi — asszonyi — jellem műveleiről és szükségéről, valamint a női egyéniség alkatáról és összefüggéséről. Kiss Irénnek van stílusa, vagyis képes mindent másképp megérteni és láttatni. Minden jel-lemből másképp tudja kivonni, összegyűjteni és elrendezni a jelentős vonásokat, a sajátos bélyegeket és művészi munkát állít össze a szavakból, a taglejtésekből és a mozgásból, amely tisztasága és tökéletessége által szinte egy a természettel.

Ez az igazi színjátszó művészet. Ez teszi, hogy Kiss Irénnek a humora legtermészetesebb a színpadon. Ez teszi, hogy Kiss Irén tehetsége, az a nagy, fényes és sokoldalú tehetség mindnyájunkat leköt és lebilincsel. Ez teszi, hogy Kiss Irénnel szemben a közönség, a kritika, a színész és valahány magyar színigazgató egyforma szeretettel viselkedik. S ezért nem részletezem Kiss Irén alakításait. Valamennyi kiváló. Egyik sem jobb a másiknál. Mind ugyanannak a fényes tehetségnek alkotása, akire büszkék vagyunk, mert a mienk.

... Ez az írásom rövidebb, mint a többi. Talán gyöngébb is. De az a szeretet, amellyel Kiss Irénnel szemben viseltem, nem tud megkülömböztetéseket tenni játéka

részletezésében. Az általános benyomás, a mit rám tesz, — amit mindnyájunkra tesz, elnyomja mindenkor a kritikust, aki vele szemben csak dicsérő írást alkalmazhat.

Balassa József.

CSARNOK.

Szunyog-história.

(Elbeszélés.)

Irta: Azar. (10.)

Ennek a históriának a második részét ott hagytam el, hogy a Törökvész-ingovány-nál a 300 éves rekettje-töltés szelínél ki huztam a süppedékből egy teoglodyta kinézésű végig iszapos tekintetes urat, annak a két jó lovat, a szürke vén tolvaj kocsisat. A kocsit azután huzatta ki lánczokkal, hat ökörrel a baji biró.

Az az ur egy athleta volt. Mikor száraz talajt érzett maga alatt, kiránczigalta félkézzel egyenként a két szép fehér lovat, mint a pelyet. Az „ingovány“-ból.

— He-mi? Ugye, most már én is segítsek! Azon a hideg lavínán mozdulni se mertem. Tudja, fiatal ur, eszembe jutnak ilyenkor az Indiák! Mi-he? Kicsoda is maga? Derék ember! Mi?

— Azt hiszem...

— Ne higgyen semmit! Tudni kell. Nem vagyok atheista, de azért mégis azt mondom, hogy tudni kell!! Aki nem tud, az nem is hihet, csak úgy, mint egy barom. Mi-he, izé, maga, nincs igazam?!

— Azt hiszem uram, jobb lesz most, hogy megmosódjunk, aztán száraz ruhát vegyünk föl. Ha nem, meghülünk. Nagy zivatar jön Tisza-Dob felől.

A troglodyta nagy mérgesen kiáltott: — Megparancsoltam a lovászmesternek, hogy ügyeljen mindenre.

Akkor néztem nagyot. Tisza-Dob? Lovászmester?

— A lovászmester nem tud parancsolni a viharoknak.

— Igen! Izé, mért nem küldött engem valami két vén számár lóval, és izé, mért küldött ilyen vén számár kocsissal, ilyen utba! Tul is adok mind a kettőn.

Az nem fért a fejembe, hogy vajjon a két fehér lovon akar-e tudni, avagy a lovászmesteren, meg a kocsison?

Levetkőzött, s aztán mind a ketten mosódtunk a homokdomb aljában lévő aránylag tiszta sánczvizben. Hol ő mosott engem, hol én őt.

Amikor már nem voltunk troglodyták, hanem szép fehérre mosódtunk derék emberek, akkor néztem meg jobban az „izé“-t:

— Megbocsát uram, nem A. M. gróf ur kegyelmed?

— Hát izé, honnan ismert meg? Hiszen izé, úgy vagyok most, mint a paradicsomban Ádám, de Éva nélkül. Ha-ha-ha!

— Én a hék szemérről ismerem most már. Gyermekkori emlékem!

— Izé! Fiatal izé! Én nem emlékszem, csak valahogy eszembe jutott most valami. He-mi?

— N. N. doktor vagyok.

— Hát izé N. N. Lajos az apja?

— Bizony az.

— Jaj, izé, fiatal ember, hát most már igazán mondom, hogy izé, tudok is, hiszek is. Az apja engem megmentett a nagy-sarlói csatában. Én is gyalogos közvitéz voltam, ő is. Elbeszélte magának, he-mi? Azután szöktem el az indiákra.

— Nekünk sohasem szóltott.

(Folyt. köv.)

Donogán és Somossy
Kunz József és Társa Utódai
Debreczen. Kistemplom bazar.
A költözködési idényre ajánlják
szőnyeg, függöny,
linoleum ágy és asztal
terítőket,
Madráczok, Paplanok,
Butorszöveteket.
— Óriási választékban. —
Szabott ár. Előzékeny kiszolgálás.

Boros Testvérek nődivat
árúházában
Divatos Ruhakelmék, Selymek, Jó
Sefrek, Batisztok, Vász- Olesó
Jó nak, Szőnyegek, Függő- Olesó
Olesó nyök, Ágyterítő, Pipere Divatos
ezikkek.

Ovadékképes pénzeszedőt
mellékjövedel-
lemmel és fixummal keres a Kazinczy könyv-
kereskedő részvénytársaság Debreczenben.

Olesó törlesztés
kölesönöket a legjobb helyen gyorsan ki-
eszközöl Rácz Béla bankirodája Debreczen,
csapó-u. 12. 25 pénzüzetettel áll összeköt-
tetésben, összegyűjtött kölcsön kérvényeit a
Bank külön intézi el.

T. iparos urak figyelmébe. Ko-
vács kösznet, pozsonyi
köszenet, (Kox) és faszenet legjutányosabban
hához szállit Neumann és Weisz hatva u.
5. telefon 205.

263—1903. v. k. szám.

Árverési hirdetmény.

A debr. kir. bíróságnak V. 426/2—
1903. számú végzése folytán közhírré tétetik, miszerint Heinrick Volk részere Rosenthal Sándor debreczeni lakostól 378 kor. 18 f. és 148 kor. 52 fil. tőke, ennek az esedékesség napjától számítandó 6% kamatai és eddig összesen 72 kor. perköltség erejéig 1903. évi febr. hó 7-én bíróság le és felülfoglalt és 3149 kor. ra becsült butorok, áru állványok, bolti felszerelések és egyéb ingóságok 1903. évi április hó 29-én délután 3 órakor kezdetét veendő es Debreczenben Csapó-u. 16. sz. a. megtartandó nyilvános bírói árverésen, a legtöbbet igénylőnek azonnali készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Debreczen, 1903. évi ápril hó 7-én.

Bódogh Zsigmond,
bírói kiküldött.

Minden eltörött tárgyat

összeragasztani (kivétel nélkül) a legértékesebb-
ban csak a „Ruf“-féle felülmulhatlan
„UNIVERSALKITT“-el lehet. Valódi csak ifj.
Pájer Józsefnél kapható Debreczenben.

Csipkefüggönyök

tisztítását

a szélek elrongálása nélkül

kifogástalanul teljesíti
Hrabéczy Antal

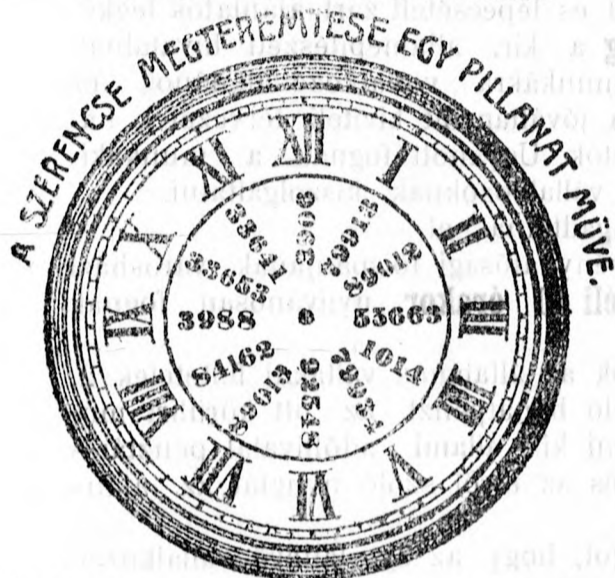
kelmefestő és vegytisztító
intézete

Debreczen

Széchenyi utca 42.

Szerencse-óra.

Azt a sorsjegyszámot rendelje meg levelezőlap
altal, mely ama óra mellett van föltüntetve, a
mely időben ezen hirdetést olvassa.

Az óra belsejében föltüntetett szerencseszámok
kizárólag

BÉNKŐ bankháznál

kaphatók

Budapest, Andrassy ut 79.

Huzás: május 22-én és 23-án.

Az I. oszt. sorsjegyek árai:

1/8 150 k. 1/4 3. — k. 1/2 6. k. 1/1 12. — k.

A mi vevőink azon előnyben részesülnek, hogy
befizetéseiket **postatakarékpénztári** cheque utján,
tehát **költségmentesen** teljesíthetik.

5739/5740 — 1903.

Árverési hirdetmény.

Debreczen sz. kir. város' tulajdo-
nát képező ugynevezett „Rabkert“ 1
1/2 holdnyi földterület, az 1903 május
1-től, 1906 december 31-ig terjedő
4 évi időtartamra **f. é. ápril 30-án d.
e. 9 órakor** a városháza kistanács ter-
mében tartandó nyilvános árverésen a
legtöbbet ígérőnek haszonbérbe fog
adatni. Árverelni szándékozók tartoz-
nak a kikiáltási ár 10%-át az árverelő
bizottság kezéhez készpénzben vagy
megfelelő értékpapirban letenni s az
árverési feltételeket a városi számve-
vőség-nél a hivatalos órák alatt meg-
tekinthetik.

Debreczen, 1903. ápr. 23.

A városi tanács.

Haszonbérbe kiadó

Monostor-Pályi határában, a vasut mellett
egy 384 holdas birtok. Feltételek megtudha-
tók **Jónás Albertnél** Debreczen, Széchenyi-u.
17. vagy a tulajdonosnál **Weisz József**
Tisza Adonyban.

183—1903. v. k. szám

Árverési hirdetmény.

A debreczeni kir. jbiróságnak V.
3277/17-1903. sz. végzése folytán köz-
hírré tétetik, miszerint Stachel és Hen-
ner bpesti cég részére Mattyasovszky
Andor debreczeni lakostól 90 k. 33 f.
tőke, ennek 1902. jun. 19-től számi-
tandó 6% kamatai és eddig összesen
75 k. 96 fl. perköltség erejéig 1901 é.
decz. hó 3-án bíróilag felülfoglalt és
1092 koronára becsült házibutorok, egy
tüzmentes szekrény, könyvek, gépek
és egyéb ingóságok **1903 ápril 30-án
d. e. 1/2 10 órakor** kezdetét veendő és
alperes lakásán Péterfia-u. 73 sz. a.
megtartandó nyilvános birói árverésen
a legtöbbet ígérőnek azonnali készpénz
fizetés mellett, szükség esetén becsáron
alul is elfognak adatni.

Debreczen, 1903. ápr. 11-én.

Török Péter bir. kiküld.

Eladó tanyaföld.

II. Szoboszló határában a várostól 1/2
óránnyira fekvő 66 kat. hold prima szántó-
föld nagy tanyával eladó.

Értekezhetni **Ulrich Jenővel** Debreczeni
Első Takarékpénztárnál.

Üzlet áthelyezés.

Van szerencsém a n. é. közönséggel
tudatni, hogy 45 év óta a debreczeni piacon
fennálló

Kossuth-u. 2 sz. a városháza épületébe

áthelyeztem és régi jóhírnevű üzletem ve-
zetésével **Gusztáv és Gyula** fiamat biztam meg.

Női, férfi és gyermekcipő raktáram

kizárólag saját készítményem s a mellett
versenyezek a silány külföldi gyártmányok
árával is.

Olyan munkaerő áll rendelkezésemre,
hogy a legkényesebb igényeket is a legjobban
kielégíthetem különösen a **mérték szerinti
megrendeléseknél.**

Az eddigi szives támogatást megkö-
szönve, kérem továbbra is jóakaratu part-
fogását.

Tisztelettel **Weidner József.**

Schicht-szappan

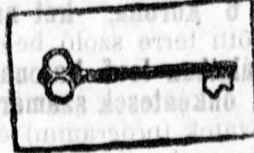
Védjegy

szarvas

vagy

kulcs

legkiadósabb és azért a legolcsóbb szappan.

Minden ártalmas vegyítéktől tiszta.

Mindenütt kapható!

A vásárlásnál különösen arra vigyázzunk, hogy minden darab szappanon
a **Schicht** név és egy a fenti védjegyekből rajta legyen.

Csak jómosó és elsőrendű minőségek!

Megérkeztek

a szebbnél-szebb

Karton.
Francia-batiszt,
Zefir,
Himzett és ajour batiszt,
Ruha-vászon,
Selyem-zefir,
Düsesz-szaten

mosónyárikelméink
= óriási választékban =

Bosznay J. és Társa

divatáruházában
Debreczen, Kossuth-u. 5. (2)

Csak jómosó és elsőrendű minőségek!

Kiadó lakosztályok és boltok.

Az ev. ref. egyház tulajdonát képező Kossuth utca 31 sz. a. háznál az udvarban két szoba, konyha, kamara, pincze és padlás.

Ugyanott egy szép tagas, külön bejárati szoba esetleg egy konyhával.

Továbbá az egyháztér 5. sz. háznál két bolthelyiség május 1-től haszonbérbe kiadó, a bérlet felől értekezhetni lehet az egyház irodájában a délelőtti órákban.

Debreczen, 1903. április 25.

Otrokocsi Végh János

a ref. egyh. gazd. gondnoka.

Lóverseny.

Belépti jegyek a május hó 2-án szombaton és 3-án vasárnap Debreczenben tartandó lóversenyekre Szent-Királyi Tivadar ur műiparú kereskedésében (városház-épület) kaphatók. Az előjegyzett páholy és egyéb belépti jegyek folyó hó 30-án (csütörtökön) esteli 7 óráig ugyanott kiváltandók, mert a ki nem váltott jegyek azonnal másoknak adatnak el. Eladott jegyek többé vissza nem váltatnak. Ugyanott a tribün rajza tájékoztatóul szolgál.

Helyárak egy napra: Páholy (4 ülés) az első vagy a második sorban **16 kor.** Zártszék **2 korona.** Ülőhely **1 korona.** Alló hely **40 fillér.** Lovasjegy (a pályakör belsejébe) **4 korona.** Belépti-jegy a tribün előtti térre egy napra **6 korona,** két napra **10 korona.** Tribün előtti térre szóló beleptijegy a tényleges szolgálatban levő katonatisztek, tiszthelyettesek és önkéntesek számára **4 korona.** Versenysorozatok (programm) egy példány ára **20 fillér;** ezek Szent-Királyi Tivadar ur kereskedésében, valamint a m. kir. főtőzsdében lesznek kaphatók. **Totalisatőrön való fogadások 5 és 10 koronás** tételekkel, csakis a versenynapokon a gyepen eszközölhetők. Kellemetlenségek elkerülése végett figyelmeztetik a versenyeken résztvevő közönség, hogy belépti jegyét láthatólag viselni sziveskedjék. Bővebben a versenyekre vonatkozó hirdetésekben értesülhetni.

Nyomatott Hoffmann és Kronovitz könyvnyomdájában Debreczen, a főpostávi szemben.

38.606
V.-c. 1903.

Árlejtési hirdetmény.

Debreczenben építendő királyi állami gyermekmenhely létesítéséhez szükséges föld-, kőműves- és elhelyezési-, kőfaragó-, vas-, ács-, cserépfedés-, bádogos-, asztalos-, lakatos-, mázoló-, üveges- padozati-, szobafestő-, vaskályha-, villámhárító-, telephon- és villamos csengővezeték-, kárpitos-, asphalt elszigetelő lemezek-, keramitjárda, teher- és ételfelvonó-, vízvezeteki, gázvilágítási és csatornázási munkák elkészítése, illetve szállítása iránt, a következő feltételek mellett nyilvános pályázat, illetőleg árlejtést hirdetek.

1. Az árlejtésben részt vehetnek mindazon a szakértő hazai iparosok vagy vállalkozók, kik üzletük gyakorlására hatósági engedéllyel bírnak.

2. Ajánlat egyes munkacsoportra, egyenként külön-külön teendő.

3. Mindent, amit az östermelés, vagy ipar Magyarországon előállít: ebből kell előállítani.

4. Minden az ásatási munkálatoknál esetleg felszínre kerülő régiségek és műértékű tárgyak feltétlenül az államkincstárt illetik.

5. A készítendő munkákra vonatkozó ajánlati minta, valamint költségvetési kivonat a vállalkozók rendelkezésére bocsáttatik és kötelesek mindkettőbe az egységárakat, a vállalat végösszegét úgy számjegyekkel, mint betűkkel kiírni.

6. Távirati uton küldött ajánlatok nem vétetnek figyelembe.

7. Az egy koronás bélyeggel ellátott és lepecsételt zárt ajánlatok legkésőbb **1903 évi május 12-ig déli 10 óráig** a kir. államépítészeti hivatalnál, Debreczenben nyújtandók be, hol is a munkákra vonatkozó általános és különleges vállalati feltételek, valamint a jóváhagyott kiviteli tervezetek napenként d. e. 10—12 óráig megtekinthetők. Ugyanott fognak a munkakivonat és ajánlati minták a jelentkező vállalkozóknak kiszolgáltatni.

8. Később érkező ajánlatok nem fogadtnak el.

9. A beadott ajánlatok a város törvényhatósági főispánjának városházi hivatalos helyiségében **1903 május 12. déli 10 órakor** nyilvánosan fognak felbontatni.

10. Tartoznak ajánlattevő vállalkozók az általános vállalati feltételek 2. §-ban megszabott 5 százaléknak megfelelő bánatpénzt az ott körülírt módzatok és kikötések mellett, a debreczeni kir. állami adóhivatal pénztárában az ajánlat benyújtása előtt letenni és az erről szóló nyugtát az ajánlathoz csatolni.

11. Fentartom magamnak azt a jogot, hogy az ajánlattevő vállalkozók közül, a jutányosság szem előtt tartása mellett, a munka végrehajtásával azt a vállalkozót bizom meg, aki jó és helyesen készítendő munkák teljesítése iránt már eleve is a legtöbb biztosítékot nyújtani képes.

12. Az építendő munkákat 1903. évi május 30-án kell megkezdeni és oly erővel folytatni, hogy az épületek 1903. nov. hó 10-én teljesen készen a használatnak átadhatók legyenek.

Budapest, 1903. évi április 22.

A kir. belügyminisztertől.

Egyedül valódi angol Gyógyszerész A. THIERRY BALZSAM

Közegészségügyileg megvizsgálva és véleményezve.

Az üvegek felszerelése keresk. törvényszéki mintavédelem alatt áll.

E balzsam belsőleg és külsőleg használ: 1. Utólérhetetlen hatású gyógyszer a tüdőnek, a mellnek kóros bajainál, véget vet a fájdalmas köhögésnek s kigyógyít a legrégibb bajoknál is. 2. Kitűnő hatása van torokgyulladás, rekedtség és a többi torokbajoknál. 3. Alaposan elűzi a hideglelést. 4. Meglepő gyorsan gyógyítja a gyomor szélgörcsöt s a tagrángatásokat. 5. Megment az aranyeres fájdalmaktól s kigyógyít a Hämorrhoidákban, szeliden mozdítja elő a székelést s a vér tisztulását, javítja az étvágyat s az emésztést. 6. Nagyszerű szolgálatokat tesz fogfájáskor, üres fogaknál és szájróhadáskor s általában minden fog- és szájbajoknál, megszünteti a felbűffögést, a szájnak s a gyomornak bűzét. 7. Nagyon jó gyógyszer kül és belbajoknál, u. m. sebeknél, lázhólyag, szemölcs, égési sebek, fagyos tagoknál, rüh és kiütéseknél, megszünteti a fejfájást, szakgatást, rheumát, fülbántalmakat stb. Csak mindig vigyázzunk a mellékelt zöld mezejű **apácza-védjegyre!** Hamisítá-óktól legjobban óvakodunk, ha egyenesen gyáramból Ausztria-Magyarország minden állomására franco rendelünk 12 kicsi vagy 6 dupla üveget 4 koronáért, Bosznia és Herzegovinában 4 kor. 60 fillér. Kevesebb nem küldetik. Szétküldés előfizetés vagy az összeg utánvétele mellett.

Gyógyszer A. Thierry balzsam és Centifolia kenőcs.

Eme két gyógyhatásában utólérhetetlen szer soha nem romlik el, sőt mentül régibb, annál jobb nem árt a szernek fagy, sem meleg s ezáltal télen nyáron szétküldhető. Mindenkor hatással van, s alkalmazása esetén könnyen bevárható az orvosi segély, természetesen nem szabad hatástalan utazásokhoz nyulni, melyért csak haszontalan elprédáljuk a pénzt, hanem mindig tartson minden család készletben e világhírű, olcsó, megbízható, a mellett ártalmatlan szerből. A hol nem bizonyos, hogy az én kitűnő szerem, ott ajánlatos egyenesen tőlem hozatni. Czim: 2.

Apotheker Thierry (Adolf) Schutzensel-Apotheke in Prograda bei Rohitsch-Sauerbrunn.

Főraktár: Budapest Török József, Zágrábban Mittelbach S. és Bécsben Brady C. gyógyszerészeknél.

